

АНОТАЦІЯ

Олесенко І.С. Управління платоспроможністю підприємства торгівлі. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051-Економіка. – Київський національний торговельно-економічний університет, Київ, 2020.

Дисертація є комплексним дослідженням теоретичних, методичних та практичних аспектів управління платоспроможністю підприємства торгівлі.

Актуальність теми зумовлена відсутністю єдиного підходу щодо визначення поняття платоспроможності підприємств, а також організації і методики управління платоспроможністю підприємства торгівлі, який би відповідав об'єктивній економічній сутності даного економічного явища, особливо в сучасних умовах, коли кризові явища зумовлюють проблеми з платоспроможністю та погіршення фінансового стану підприємств України.

Метою дослідження є обґрунтування напрямів вдосконалення управління платоспроможністю підприємства торгівлі на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної проблематики.

У роботі розглянуто та систематизовано існуючі підходи вчених до трактування поняття «платоспроможність підприємства». На основі доповнення виявлених сутнісних характеристик покращено трактування сутності поняття «платоспроможність підприємства», яке на відміну від існуючих доповнено такими смисловими ознаками: вираження рівня захищеності інтересів стейкхолдерів; одночасно похідна і фактор формування фінансового потенціалу, яка опосередковано впливає на ефективність операційної діяльності, що формує комплексне уявлення про платоспроможність як об'єкт дослідження та об'єкт управління на підприємстві.

Запропоновано класифікувати платоспроможність за елементами результативності, стабільністю, рівнем доступності інформації для

контрагентів, ефективністю, що дасть змогу менеджменту підприємства визначати більш чіткіше напрями управління платоспроможністю.

Сформульовано авторське бачення щодо розуміння сутності поняття «управління платоспроможністю підприємства» як багатофункціональний інтегрований в загальну систему управління процес попередження і нейтралізації ризику неплатоспроможності, захисту фінансових інтересів стейкхолдерів, формування економічної безпеки та попередження банкрутства, що ґрунтується на спеціальній системі методів та принципів, що дозволить більш виважено регламентувати та структурувати цей процес на підприємстві.

Удосконалено методологічний підхід до побудови системи управління платоспроможністю на підприємстві торгівлі, що ідентифікує та розкриває зміст основних її системоутворюючих елементів. Розроблено структурно-логічну послідовність здійснення такого управління, яка охоплює стратегічний, тактичний та оперативний рівні і містить дев'ять етапів роботи, починаючи із оцінювання стратегічної фінансової позиції підприємства у формуванні платоспроможності та виокремлення цільових напрямів її забезпечення, завершуючи моніторингом та контролем за її станом.

Дано авторське визначення поняттю «результативність управління платоспроможністю підприємства торгівлі» шляхом визначення характеристик цільового забезпечення такого управління, як ступінь відповідності сукупності взаємопов'язаних кількісних і якісних характеристик та показників платоспроможності встановленим нормам, що забезпечує безперебійність операційної діяльності та достатній рівень фінансової безпеки підприємства.

Оцінку платоспроможності підприємств торгівлі пропонується здійснювати на основі системи показників, які диференціюються за рівнем значущості (пріоритетності), аспектами платоспроможності та рівнями управління, і передбачається порівняння основних індикаторів

платоспроможності не з усередненими нормативами, а з встановленими на підприємстві їх цільовими значеннями.

Здійснений аналіз стану та динаміки основних показників платоспроможності підприємств торгівлі України у 2012-2018 роках, дозволив визначити тенденції, які показали прискорення темпів падіння рівня платоспроможності підприємств торгівлі. Отримані значення основних коефіцієнтів платоспроможності засвідчили нестабільний, кризовий стан генеральної та вибіркової сукупності підприємств торгівлі та дали змогу обґрунтувати напрями удосконалення системи управління платоспроможністю підприємства торгівлі.

Представлено удосконалений підхід до групування активів підприємства з урахуванням особливостей галузі торгівлі, який виокремлює сім груп активів, що дасть можливість більш точно аналізувати їх стан та динаміку, вплив на платоспроможність підприємства та застосовувати конкретні заходи для підвищення ліквідності активів кожної групи.

Запропоновано здійснювати диференціацію методів підвищення ліквідності найбільш вагомих у структурі видів оборотних активів (товарних запасів та поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги) за окремими підпроцесами, що сприятиме скороченню періоду їх обороту, та, відповідно, покращенню ліквідності і платоспроможності підприємства.

В рамках удосконалення процесу управління платоспроможністю підприємства торгівлі розроблено структурно-логічну послідовність оптимізації обсягу та структури поточних зобов'язань підприємства торгівлі, яка складається із восьми етапів роботи, починаючи із визначення цілі оптимізації та завершуючи моніторингом і контролем в управлінні поточними зобов'язаннями.

Для покращення процесу планування та більш осмисленого управління поточними зобов'язаннями підприємства удосконалено систему принципів оптимізації поточних зобов'язань, на ґрунті яких побудовано модель оптимізації поточних зобов'язань засобами лінійного програмування.

Запропоновано методологічний підхід до побудови системи контролю платоспроможності на підприємстві торгівлі, який ідентифікує всі системоутворюючі елементи, конкретизує їх склад, визначає контрольні показники та інструменти контролю за контурами управління, що формує блок антикризового фінансового управління на підприємстві та сприятиме стабілізації фінансового стану. Розроблено авторську блок-схему процесу контролю на підприємстві торгівлі, яка складається із восьми етапів та спрямована на забезпечення довгострокової платоспроможності підприємства. В рамках процесу контролю рекомендовано використовувати удосконалену градацію масштабів відхилень результатів контролю та запропоновану матрицю рішень за результатами контролю платоспроможності.

Ключові слова: підприємство торгівлі; оптова торгівля; роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами та їх ремонт; фінансова безпека підприємства; платоспроможність підприємства; управління платоспроможністю підприємства; ліквідність активів; поточні зобов'язання; джерела фінансування оборотних активів; оптимізація структури зобов'язань; контроль платоспроможності підприємства.